רבי יהודה אומר *מטמא, א"ר מאיר ק"ו: אם נבלת בהמה שמטמאה במגע ובמשא שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה *נבלת העוף שאינו מטמא במגע ובמשא אינו דין שתהא שחיטתו מטהרת טריפתו מטומאתו, מה מצינו א] בשחיטתו שהיא מכשרתה לאכילה ומטהרת טריפתו מטומאתו אף מליקתו שהיא מכשרתו באכילה תטהר טריפתו מידי טומאתו ב] **רבי יוסי** אומר דיה כנבלת בהמה - שחיטתה מטהרתה ולא מליקתה: **גמ'** ור"מ לא דריש דיו והא דיו דאורייתא הוא *דתניא מדין קל וחומר כיצד °ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה וגו' ק"ו לשכינה ארבעה עשר יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון א"ר יוסי ברבי אבין ר"מ קרא אשכח ג] וקדרש °זאת תורת הבהמה והעוף" *וכי באיזו תורה שוותה בהמה לעוף ועוף לבהמה *בהמה מטמאה במגע ובמשא ד] עוף אינו מטמא במגע ובמשא, עוף מטמא בגדים אבית הבליעה בהמה אינה מטמאה בגדים אבית הבליעה אלא לומר לך מה בהמה דבר שמכשירה ה] לאכילה מטהר טריפתה מטומאתה אף עוף דבר שמכשיר באכילה מטהר טריפתו מטומאתו, ור' יהודה מ"ט ו] קרא אשכח וקדרש °נבלה וטריפה" אמר רבי יהודה טריפה למה נאמרה ז] אם טריפה חיה הרי נבילה אמורה אם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה אלא להביא טריפה ששחטה שמטמאה, אמר ליה רב שיזבי ח] אלא מעתה דכתיב °וחלב נבלה וחלב טרפה" התם נמי נימא ט] אם טריפה חיה הרי נבילה אמורה אם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה' אלא להביא טריפה ששחטה שחלבה טהור מכלל דהיא מטמאה' *והאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא °וכי ימות מן הבהמה" מקצת בהמה מטמאה מקצת בהמה אינה מטמאה ואיזו זו טריפה ששחטה אלא י] "טריפה" מיבעי ליה למעוטי טמאה: מי שיש במינה טריפה יצתה זו שאין במינה טריפה הכא נמי למעוטי עוף טמא שאין במינו טריפה' עוף טמא לר' יהודה מנבילה נפקא ליה *דתניא *רבי יהודה אומר יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה בגדים אבית הבליעה ת"ל °נבלה וטרפה לא יאכל" מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבילה אלא משום בל תאכל טמא

האי

רבי יהודה אומר מטמא. דלא מהניא מליקה לטריפה וה"ה נמי דבשחיטת 'חולין טריפה' פליג ר' יהודה וכן שנינו במסכת טהרות בפ' י"ג דברים לרבי יהודה אחת מלוקות ואחת שחוטות ולר"מ שתיהן מטהרות ולרבי יוסי שחיטה מטהרת טריפה אבל לא מליקה: **ומה בהמה** יא] (שנבלתה) **מטמאה במגע ובמשא שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה.** כדילפינן בגמרא "וכי ימות מן הבהמה": **עוף שאינו מטמא במגע ובמשא.** אלא באכילה ובבית הבליעה כדכתיב (ויקרא כב) "לא יאכל לטמאה בה" אין לך אלא האמור בה: **אינו דין כו'.** וכיון דקיי"ל בשחיטה מק"ו ילפינן מליקה דקדשים מינה בבנין אב מה מצינו בשחיטה בחולין שמכשרתה באכילה כשאינה טריפה ומטהרת טריפתה מטומאתה: **אף מליקה.** בקדשים המכשרתה באכילה כשאינה טריפה תטהר: **דיה כנבלת בהמה.** דהואיל ולא יליף עוף אלא מבהמה לטהר טריפה מטומאתה דיו לבא מן הדין להיות כנדון: **גמ' מדין ק"ו כיצד.** מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו: **הלא תכלם.** לשון תימה הוא ולשון ק"ו: **אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** הכתוב לימדך שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנדון דכתיב "תסגר שבעת ימים": **עוף אינו מטמא במגע ובמשא.** דכתיב "לא יאכל לטמאה בה" אין לך אלא האמור בה: **בהמה אינה מטמאה בבית הבליעה.** אם תחב לו חבירו כזית בשר נבילה דתניא במסכת נדה (דף מב:) יכול יהא נבלת בהמה יב] (טמאה) מטמאה בבית הבליעה תלמוד לומר "לא יאכל לטמאה בה" מי שאין לה טומאה אלא אכילתו יצתה זו שיש לה טומאה קודם שיאכלנו: **דבר** יג] **שמכשיר.** ואפילו מליקת קדשים דאי לשחיטה בק"ו אתיא לן: **טריפה למה נאמרה.** יד] (אלא) ללמדו (בא) שמשעת טריפה חלה עליה טומאה אם אכל ממנה מיד או ששחטה ואכל ממנה, דאי בטריפה שמתה לאחר שנטרפה קאמר למה נאמרה: **אם טריפה חיה.** פלוגתא היא באלו טריפות (חולין דף מב.) איכא למ"ד טריפה חיה ואיכא למ"ד אינה חיה ~~ואם טריפה~~ חיה ועד שמתה היתה בחזקת חיה: **הרי נבילה אמורה.** בפסוק טו] וכיון שמתה (מתנבלת) במיתתה ~~ואם טריפה~~ אינה חשובה חיה הרי היא משעה שנטרפה בכלל נבילה: **אלא להביא טריפה ששחטה.** טז] ולאשמעינן טריפה (אינו) חיה ואינו בכלל נבילה ולפיכך הוצרך לומר שטריפתה מביא עליה טומאה יז] (זו) מיד אם תלש ואכל ממנה בשר אפי' אינו א) אבר של בשר גידין ועצמות וכיון דהא טריפה מביא לה טומאה מחיים אין שחיטה מועלת בה שאין שחיטה מתרת משום טריפה אלא משום נבילה: **חלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה.** בא הכתוב להשמיענו על חלב נבילה שאינה מטמאה והכי אמרינן בפסחים פ' כל שעה (דף כג.): **טריפה למה נאמרה.** אם בטריפה שמתה מדבר (אם) טריפה חשובה חיה הרי נבילה אמורה וזו במיתתה נתנבלה (ואם) טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה יח] ב)(מטורפת) אלא להביא טריפה ששחטה שחלבה טהור אבל הבשר טמא בתמיה: **אלא האי טריפה כו'.** מסקנא דקושיא היא כלומר אלא ע"כ האי "טריפה" לא תדרשיה להכי דמיבעי ליה למעוטי טמאה דאין חלבה טהור וה"נ טריפה דכתיב גבי טומאת בית הבליעה למעוטי עוף טמא דריש ליה ולא טריפה ששחטה:

האי

א) אבר עם הגידין ועצמות נ"ק ב) נ"ל משעה שנטרפה נ"ק

רבי יהודה אומר מטמא בבית הבליעה. תימה אפילו נבילה גמורה יט] לא תטמא לרבי יהודה דלא חייל אאיסור קדשים כדדריש רבי יהודה בגמרא דנבלת עוף טמא אינה מטמאה בגדים אבית הבליעה משום דכתיב נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבילה אלא משום בל תאכל טמא ובפ' גיד הנשה (חולין דף ק:) דייקינן מינה לר' יהודה דאין איסור חל על איסור גבי רבי יהודה אומר אף בטמאה וי"ל דדוקא עוף טמא שאין במינו משום בל תאכל נבלה קממעט כ] וכן צריך לפרש בגמרא גבי חלב נבלה דלא איצטריך טריפה לאשמועינן דחלב טריפה טהור ולא דרשינן מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא טריפה כא] כי היכי דדרשינן גבי טמאה מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא בהמה טמאה:

קל וחומר לשכינה ארבעה עשר יום. אומר ר"ת דנקט ארבעה עשר יום משום דאמרינן בפ' המפלת (נדה דף לא.) דשלשה שותפין באדם שהקב"ה נותן בו *עשרה דברים כנגד אביו ואמו והשתא אמרי' דיו כאביו דמיניה ילפינן וה"ר *חיים מפרש דמן הדין הוה ליה למימר ק"ו לשכינה לעולם דחמורה כל כך אלא נקט י"ד כנגד שתי הסגרות דלא מצינו יותר משני הסגרות וכלשון הזה איתא בפרקי דר' אליעזר ק"ו לשכינה שתי הסגרות וקשה דכי"ג יום סגי דיום שביעי עולה לו לכאן ולכאן כדתנן במסכת נגעים (פ"ג מ"ה) אין בשתי הסגרות פחות מי"ג יום וי"ל דלישנא דקרא נקט ארבעה עשר משום דכתיב שבעת ימים בכל הסגר:

וכי באיזו תורה שוותה בהמה לעוף ועוף לבהמה. וא"ת והא איצטריך לכדדרשינן בחולין בריש פ"ב (דף כז:) מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה ור"א דריש מה בהמה מן הצואר אף עוף מן הצואר וי"ל כב] דכל מילי דרשינן דהיקשא הוא ואין היקש למחצה: **אי** טריפה חיה. א"כ אינה מטמאה עד לאחר מיתה ואז היא בכלל נבילה ואי טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה לא מצינו לפרש לאחר מיתה דמשמע שבא לחדש טומאה טפי אם אינה חיה מאם חיה מדהדר ואמר כג] (התם) ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה לכך פי' בקונטרס משנטרפה ירדה לה טומאה ומהיכן אלך ממנה ותימה הוא לומר כן דלא מצינו בעלי חיים מטמאין ומילתא דפשיטא בכולי הש"ס דאין טריפה מטמאה מחיים דבסוף פ"ק דחולין (ד' כ:) אמר זעירי נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה אבל בלא א) בשר לא אע"ג דמלק סימן אחד ומפרקת כדמשמע התם דפריך ב) וכי (מעלה) עומד (ומבדיל) ור"מ נמי אשכחן פרק אלו טריפות (חולין דף נז:) דאמר טריפה אינה חיה דקאמר סימן לטריפה שלשים יום וקאמר לעיל דמליקתה מטהרת טריפתה מטומאתה ואי טמאה מחיים משעת טריפות היאך תלך הטומאה ממנה ע"י המליקה והרב רבי חיים מפרש דה"ק אי טריפה אינה חיה ומיירי בתלש ממנה בשר חי כד] ואכלו הרי היא בכלל נבילה דבשר הפורש ממנה כפורש מן המתה ומטמא אע"ג שהבהמה עצמה אינה מטמאה לפי שהיא בחייה עתה כה] ואם לפרש אי טריפה חיה כלומר דמיירי בטריפה שעדיין חיה ותלש ממנה כזית כו] בשר ואכלו הרי נבילה דוקא אמורה ולא איירי כלל בפלוגתא דטריפה חיה ואי טריפה אינה חיה כלומר דמיירי בטריפה שאינה חיה שמתה שנתנבלה הרי היא בכלל נבילה ובת"כ גרס אי טריפה אינה מתה והלשון מגומגם קצת דהוה ליה למימר אי בטריפה חיה בב' ועוד הוה כז] למימר הרי היא נבילה:

אלא

א) נ"ל רוב בשר נ"ק ב) נ"ל וכי מתה עומד ומולך נ"ק

כד א מיי' פ"ה מהל' פסה"מ הל"ג:

כה ב מיי' פ"ב מהל' אבות הטומאה הל"ו:

כו ג מיי' פ"ג מהל' אבות הטומאה הלי"ד:

[ע"פ דלא קחשיב אלא תשעה והאב חמשה והאם ארבעה ועי' תוס' ב"ב קיא. ד"ה ק"ו]

[עמ"ש תוס' ב"ב בשם ר' חיים ונע"ק]

[נ"ל מטמא בבית הבליעה]

טהרות פ"א מ"א

ב"ק כה. ב"ב קיא.

[חולין כז:]

ואם לא ללמדינו בא כו' ואכל ממנה א"כ למה נאמרה דאי בטריפה כו' נ"ק

חולין עד. סה: קכח:

◆

שיטה מקובצת

א] בשחיטתה שהיא: ב] רבי יוסי אומר כו'. והשתא איכא ג' מחלוקות בדבר דלר"מ בין שחיטה בין מליקה מטהרת ולר' יהודה בין שחיטה בין מליקה אינה מטהרת דכי היכי דלא מהניא מליקה לטריפה ה"נ לשחיטת עוף חולין טריפה נמי פליג ר' יהודה דאל"כ היינו ר' יוסי ולר' יוסי שחיטה מטהרת ולא מליקה: ג] אשכח ודרש אות ק' נמחק: ד] ובמשא ועוף אינו: ה] שמכשירה באכילה מטהר אות ל' נמחק: ו] מ"ט אמר רבה ר' יהודה קרא אשכח ודרש והנפש אשר תאכל נבילה: ז] אם טריפה חיה כו'. פ"ה דחוק מאד שהרי מחיים לא מצינו שירד לו טומאת נבילות ועי"ק דכי ר' יהודה מסופק במחלוקת האמוראים דפליגי אי טריפה חיה אי לא לכך נראה דה"פ אי טריפה חיה כלומר דמיירי קרא בעודו חיה שתלש ממנה בשר ואכל דמטמא בבית הבליעה הרי נבילה אמורה פירוש ושום טומאה לא שייכא מחיים ואי טריפה אינה חית כלומר דאיירי קרא שמתה ולאחר טריפתה הרי הוא בכלל נבילה: ח] שיזבי לרבה אלא: ט] נימא טריפה למה נאמרה אם: י] אלא האי טריפה: יא] בהמה שנבלתה מטמאה: יב] תיבת טמאה נמחק: יג] דבר שמכשירה ואפילו מליקת קדשים דאי בשחיטה בק"ו: יד] נאמרה אם לא בא ללמדנו שמשעת (תיבת אלא ל"ש): טו] בפסוק וכיון שמתה נתנבלה במיתתה: טז] ולאשמועינן טריפה חית תיבת אינו ל"ש: יז] תיבת זו נמחק: יח] נבילה משנטרפה אלא: יט] גמורה של קדשים לא תטמא לר"י דלא חייל איסור נבילה וטומאה אאיסור קדשים: כ] קממעט וכל קדשים יש במינו משום בל תאכל נבילה וכן: כא] טריפה כו' כי: כב] וי"ל דטומאה כתיב בהאי קרא ולענין טומאה במאי שוות ועי"ל דכל: כג] ואמר הכי ואם תיבת התם נמחק: כד] חי ואכל הרי: כה] עתה ועוד יש לפרש: כו] כזית חלב ואכלו תיבת בשר נמחק: כז] הוה ליה למימר:

תאכל

◆

נוסחאות

רש"י כת"י

ס"א ה"ג נבילה וטריפה א"ר יהודה טריפה למה נאמרה ול"ג יאכל לטמאה בה דלאו אהאי קרא קאי אלא אוהנפש אשר תאכל נבילה וטריפ' קאי בת"כ ובנבלת עוף טהור משתעי קרא: טריפה למה נאמרה. אם לא ללמוד בא שמשעת טרפותה יורד לה טומאת בית הבליעה ואין שחיטה מטהרתה אם טריפה חיה חשובה כחיה וזו אינה מטמאה אלא לאחר שמתה א"כ נבילה היא והרי כבר נבילה אמורה בפסוק וזו נבילה היא שכבר מתה: ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה. משנטרפה ומאז ירדה לה טומאה ומהיכן תלך ממנה: אלא להביא טריפה שנשחטה. שאפילו נאמר טריפה חיה לימדך הכתוב שירדה לה טומאה משנטרפה ושוב אין שחיטתה מטהרת שהשחיטה אינה מקיה טהרה להעלות ממנה טומאה שירדה לה כבר: חלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה. בא הכתוב לאשמעינן דחלב נבילה אינו מטמא כנבילה דכתיב יעשה לכל מלאכה אף לשל קודש והכי אמרי' בפסחים בפ' כל שעה: טריפה למה נאמרה. אי בטריפה שמתה מיירי אי אמרינן דטריפה חיה וזו הומתה הרי כבר נבילה אמורה וזו נבילה היא: ואם טריפה אינה חיה הרי היא נבילה משעה שנטרפה אלא (על כל פנים) [ע"כ] בטריפה שנשחטה מיירי וקמ"ל דחלבה טהור: מכלל דהיא טמאה. בתמיה והאמר רב יהודה כו': אלא האי טריפה מבעי ליה. כלומר האי וחלב טריפה מבעי ליה למעוטי בהמה טמאה שאין חלבה טהור אלא טמא כמו הבשר שלה דדרשינן וחלב טריפה מי שיש במינה טריפה יצאת בהמה טמאה שאין במינה טריפה: הכא נמי. האי והנפש אשר תאכל נבילה וטריפה מבעי ליה למעוטי עוף טמא נבלה וטריפה מי שיש במינו טריפה דהיינו עוף טהור נבילה שלו מטמא בגדים בבית הבליעה יצא עוף טמא שאין במינו טריפה ומנ"ל לר"י להביא טריפה ששחטה שתטמא: מנבילה נפקא ליה דלא תטמא מדאיצטריך קרא למכתב לטמאה בה אצל אזהרת נבילה דלא יאכל דהאי לטמאה בה קרא יתירא הוא דהא כתיב ק"א אחרינא והנפש אשר תאכל נבילה וטריפה וכבס בגדיו:

מבנה

◇ ב' שלבים של הלימוד של ר"מ

נושא

הסבר שיטת ר"מ לאור העובדא דאינו דורש דין

נושא

מקור לשיטת ר' יהודה שחיטת טריפה אינה מטהרת מידי נבילה. לאורך הסוגיא הגמ' תבדוק מה בא ללמד "נבילה וטריפה" שמופיע בכמה פסוקים בס' ויקרא

מבנה

△ (מיקב) קושיות

▽ תשובות

תת נושא

קושיא על דעת ר' יהודה מסוגיית חלב נבילה דאינה מטמאה

*מיספור כדי לעקוב אחרי הנסיונות למה נאמר "טריפה" דכתיב אצל חלב ויקרא ז:כד

**על פי הגמ' לקמן ע. ועי' לקמן רש"י ד"ה ורבי יהודה "נבילה" לא כתוב בויקרא כב:ח "נבילה וטריפה לא יאכל לטמאה בה אני ה'"

במדבר יב:יד

ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף

*סוגריים לשם דילוג כדי להקל על הקריאה. בתוך הסוגריים מובא ההבדלים בין בהמה לעוף

פסוקים של נבילה וטרפה:

ויקרא יז:טו (בנבילת עוף טהור וטומאת בית הבליעה)

וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר

ויקרא ז:כד

וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו

ויקרא כב:ח

נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני ה'

***ונשאר כמקור לר' יהודה "טריפה" (כתיב בויקרא יז:טו אצל טומאת בית הבליעה) ללמד דשחט ונמצאת טריפה מטמאה, ע"ז אין הגמ' בגמ' הבא ינסה להקשות על המהלך הזה מפני שכתוב אצל חלב אף פסוק זה - "טריפה" דכתיב אצל טומאת בית הבליעה "נשאר כמקור לר' יהודה"